

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS ELEKTRONINĖJE ERDVĖJE PAŽEIDIMŲ YPATUMAI

Dr. Mindaugas Kiškis

*Mykolo Romerio universiteto Ekonomikos ir finansų fakulteto Informatikos ir statistikos katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 271 45 71
Elektroninis paštas mindaugas.kiskis@lawin.lt*

Prof. Rimantas Petrauskas

*Mykolo Romerio universiteto Ekonomikos ir finansų fakulteto Informatikos ir statistikos katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 271 46 84
Elektroninis paštas rpetraus@mruni.lt*

Pateikta 2006 m. balandžio 7 d., parengta spausdinti 2006 m. gegužės 5 d.

Santrauka. Straipsnyje analizuojama intelektinės nuosavybės elektroninėje erdvėje pažeidimų samprata, formos bei ypatumai, akcentuojant skirtumus nuo tradicinių intelektinės nuosavybės formų pažeidimų, taip pat specifines veikas, kurias gali pažeisti tik intelektinė nuosavybė elektroninėje erdvėje. Intelektinė nuosavybė elektroninėje erdvėje – kompiuterių tinkluose ir internete – neretai yra labiau pažeidžiama negu įprastoje aplinkoje, kadangi elektroninėje erdvėje padarytų pažeidimų kaštai yra itin menki, apskritai nėra jokių papildomų kaštų tą patį pažeidimą kartojant. Be to, elektroninėje erdvėje padarytų intelektinės nuosavybės pažeidimų neigiamos pasekmės taip pat yra didesnės, kadangi daugelis tokių pažeidimų yra globalūs (pažeidimą padarius Lietuvoje, neteisėtomis intelektinės nuosavybės elektroninėmis kopijomis gali naudotis beveik viso pasaulio vartotojai) ir momentiniai (neteisėtų kopijų platinimas elektroninėje erdvėje yra iš esmės momentinis), todėl žala gali būti nepalyginamai didesnė, nei tradicinių intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų padaryta žala. Straipsnio tikslas – nustatyti pagrindinius tokių pažeidimų bruožus, išnagrinėti jų reglamentavimą, tinkamumą ir tobulinimo galimybes. Straipsnio išvadosse parodoma būtinybė tobulinti intelektinės nuosavybės elektroninėje erdvėje pažeidimų reglamentavimą, atsižvelgiant į didelį šių pažeidimų pavojingumą, taip pat būtinybę nustatyti atsakomybę už specifines tik elektroninėje erdvėje įmanomas veikas.

Pagrindinės sąvokos: intelektinė nuosavybė elektroninėje erdvėje, intelektinės nuosavybės pažeidimai elektroninėje erdvėje.

ĮŽANGA

Šiandien vienareikšmiškai pripažįstama, jog intelektinė nuosavybė yra viena iš svarbiausių žinių visuomenės ir žinių ekonomikos vertybių [1, p. 21–34].

Žinių visuomenėje intelektinė nuosavybė atlieka ypač svarbią socialinę funkciją, kadangi ji užtikrina inovacijų ir naujai sukurtų žinių teisinę apsaugą. Sparčiai besivystant informacinėms technologijoms, intelektinės nuosavybės formoms, tradicinės žinios apie naujausius

intelektinės nuosavybės apsaugos būdus, pažeidimus ir jų prevencijos būdus sensta ir kinta. Tai ypač svarbu, kai vis daugiau informacinės veiklos žmonija perkelia į elektroninę erdvę, o internetas tampa ne prabanga, o kasdienine socialinių ir teisinių santykių erdve [2, p. 16–17]. Per pastarąjį dešimtmetį intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai tapo labiausiai paplitusia teisės pažeidimų forma internete, taip pat sparčiai augančia bendrojo nusikalstamumo sudedamąja dalimi, be to, pažeidimai peržengė nacionalinių valstybių sienas.

Terminas *intelektinė nuosavybė* šiandien vartojamas beveik taip pat dažnai, kaip ir bet kokia kita nuosavybės ar turto rūšis. Šiuo terminu priimta vadinti tas žmogaus sukurtas vertybes, kurių neįmanoma paliesti ir kurios suvokiamos tik žmogaus protu. Dabar intelektinė nuosavybė yra pagrindinė žinių ekonomikos vertybė ir žinių ekonomikos variklis, todėl intelektinės nuosavybės, ypač jos naujausių formų įtvirtinimas – ypač svarbus žinių visuomenės uždavinys [2, p. 26–28]. Įtvirtinimą čia reikia suprasti ne tik kaip tinkamo teisinio režimo nustatymą, bet ir kaip visas kitas priemones, padedančias apsaugoti intelektinę nuosavybę ir neleisti jos pažeisti. Viena iš svarbiausių problemų, su kuriomis susiduria žinių visuomenė, – efektyvių intelektinės nuosavybės apsaugos priemonių visumos nustatymas ir pritaikymas [3, p. 49].

Teisinėje literatūroje intelektinė nuosavybė dažniausiai apibūdinama kaip tam tikros išimtinės teisės į individo intelektinės veiklos rezultatus [2, p. 30–32]. Intelektinės nuosavybės teisė yra labai panaši į nuosavybės teisę, kadangi asmuo, sukūręs tam tikrą kūrinių – nematerialių objektą, turi įgyti išimtinės teisės į šį objektą, panašiai kaip ir asmuo, fiziškai sukūręs daiktą. Be tradicinių intelektinės nuosavybės objektų, pastaruoju metu prie intelektinės nuosavybės teisių imta priskirti teises, susijusias su:

- naudingais modeliais (mažaisiais arba inovaciniais patentais);
- kompiuterių programomis;
- duomenų bazėmis;
- interneto domeno vardais;
- elektroninės erdvės turiniu [4].

Pastarieji objektai akivaizdžiai rodo kintančią intelektinės nuosavybės sudėtį ir intelektinės nuosavybės skverbimąsi į elektroninę erdvę.

Šio straipsnio tikslas – išnagrinėti intelektinės nuosavybės pažeidimus, jų specifiką, nustatyti reglamentavimo spragas, taip pat tinkamas jų užkardymo ir prevencijos priemones.

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS PAŽEIDIMŲ INTERNETE POŽYMIAI IR RŪŠYS

Intelektinės nuosavybės pažeidimais internete gali būti laikomi bet kokie intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai, kadangi daugelis jų gali būti padaromi tiek elektroninėje erdvėje, tiek ir tradiciniais būdais. Apskritai yra įprasta intelektinės nuosavybės pažeidimus tapatinti su intelektinės nuosavybės produktų atgaminimu, platinimu, naudojimu, laikymu ir gabenimu komerciniais tikslais, t. y. tokiais veiksmais, kurie daro ypač didelę žalą intelektinės nuosavybės teisių turėtojams, valstybei ir visuomenei [5, p. 32]. Tokias veikas praktikoje įprasta vadinti intelektinės nuosavybės „piratavimu“. Ši sąvoka intelektinės nuosavybės pažeidimams elektroninėje erdvėje pavadinti ypač tinka todėl, kad intelektinės nuosavybės „piratai“ grobia ir išnaudoja svetimą intelektinę nuosavybę savo tikslams, beveik neįdėdami jokių pastangų šioms vertybėms sukurti. Intelektinės nuo-

savybės sukūrimo kaštai dažniausiai būna dideli, o intelektinės nuosavybės produktų neteisėto atgaminimo bei platinimo kaštai daug kartų mažesni, ypač internete [6, p. 37].

Neteisėta („piratine“) intelektine produkcija laikomos visos neteisėtai įgytos (neturint išigijimo dokumentų ir/ar licencijos), atgamtos (neturint autoriaus, teisių turėtojo ar juos atstovaujančios organizacijos sutikimo) intelektinės produkcijos (autorinių kūrinių, audiovizualinės produkcijos, fonogramų, kompiuterių programų, atlikimų, transliacijų ir kt.) fiksacijos, kopijos, papildomos legaliai turimų egzempliorių kopijos, padarytos neturint tam teisės ar pažeidžiant įstatymuose nustatytas išimtis, papildomos kopijos, padarytos viršijant licencijose numatytą leidžiamą kopijų skaičių ar jų paskirtį, taip pat laikmenos, kuriose užfiksuotos ar išsaugotos tokios kopijos ir bet kokie kiti objektai, kurie pažeidžia intelektinės nuosavybės teises [5, p. 32].

Dėl intelektinės nuosavybės tarptautinio pobūdžio intelektinės nuosavybės pažeidimai taip pat yra tarptautinis reiškinys. Kadangi intelektinės nuosavybės pažeidimų, pvz., masinių intelektinės nuosavybės produktų (fonogramų ar kompiuterių programų) atgaminimo ir tiražavimo kaštai yra nedideli, net ir santykinai maža valstybė (pvz., Taivanas) gali neteisėta produkcija aprūpinti ne tik savo vidaus rinką, bet, pasitelkusi internetą, beveik visą pasaulį. Be to, pažeidėjų pelnas atitinka neteisėtai pagamintos ir parduotos piratinės produkcijos kiekį. Vidaus rinkos ribotumas, taip pat masto ekonomikos veiksniai bei savikainos mažinimas skatina pažeidėjus aktyviai veržtis į užsienio rinkas ir išnaudoti elektroninės erdvės privalumus [6, p. 58]. Pažymėtina, kad internetas panaikina daugelį vogtos elektroninės produkcijos platinimo kliūčių vidaus rinkose ir visame pasaulyje.

Įdiegus skaitmeninius įvairių kūrinių fiksavimo būdus, kompiuteriniais tinklais platinamos ne tik kompiuterių programos, bet ir audiovizualinė produkcija, fonogramos, net literatūros ir meno kūriniai. Šių kūrinių neteisėtos skaitmeninės kopijos gali būti lengvai atgaminamos, platinamos ir perduodamos kompiuterių tinklais visame pasaulyje. „Piratai“ taip pat sėkmingai išnaudoja naujausius teisėtus ūkinės veiklos modelius ir technines priemones – interneto aukcionus, apsikeitimo kompiuterinėmis bylomis sistemas („Napster“, „Kazaa“, „Morpheus“, „Grokster“, „eDonkey“, „Bittorent“), interneto komunikacijų sistemas (ICQ, IRC).

Pastaruoju metu ypač daugėja skaitmeninių intelektinės produkcijos laikmenų tipų. Intelektinės nuosavybės objektas elektronine forma nesusidėvi, taip pat leidžia vartotojui panaudoti bet kurią įrašytos informacijos dalį. Pats naujausias skaitmeninis informacijos pateikimo būdas yra vadinamasis *srautinis elektroninio turinio pateikimas*, kuris teikia tik laikinas tarpines intelektinės nuosavybės objektų trumpų dalių ar epizodų fiksacijas, vienu metu nepateikia vartotojui viso intelektinės nuosavybės objekto.

Kaip jau minėta, informacijos bei intelektinės nuosavybės objektų (taip pat ir fonogramų, audiovizualinių kūrinių) kopijos, saugomos skaitmeniniu formatu, yra

absoliučiai tapačios originalui – neteisėtų kopijų kokybė yra tokia pati, kaip ir teisėtų. Neteisėtos skaitmeninės kopijos neturi kokybės trūkumų, kurie būdingi analoginėms kopijoms. Dėl šios priežasties toks neteisėtas kopijavimas laikomas itin pavojingu. Dar visai neseniai skaitmeninės informacijos įrašymas naujose laikmenose buvo sudėtinga ir brangi technologinė procedūra, reikavusi nemažų investicijų, o dabar skaitmeninių kompaktinių plokštelių kopijavimas prieinamas beveik kiekvienam kompiuterių vartotojui ir beveik nekainuoja. Panaudojus naujus skaitmeninės informacijos įrašymo formatus (MP3, DivX), fonogramų ar audiovizualinė informacija gali būti išsaugoma nedidelės apimties kompiuterių bylose. Tokios bylos gali būti lengvai perduodamos ir platinamos kompiuterių tinklais bei internetu [7] ir, kaip minėta, gali nereikalauti jokių materialių laikmenų, pakanka laikinų srautinių fiksacijų [8, p. 85–87].

Atskirai pažymėtina, kad pastaruosiu metu patobulėjo interneto ir duomenų perdavimo, ypač ryšio tarp pavienių vartotojų (*peer to peer*, P2P) technologijos, todėl itin palengvėjo vartotojų galimybės gauti informaciją apie kitų vartotojų turimas neteisėtas intelektinės nuosavybės objektų kopijas ir jomis apsiekti. Praktinis šios problemos pavyzdys yra skandalingieji „Napster“ interneto portalas ir vėlesni jo „klonai“ (pvz., „eDonkey“ ar „Bittorent“). Šiuo metu egzistuojantys fonogramų, audiovizualinės produkcijos ir kompiuterių programų apsiekitimo portalai yra decentralizuoti, todėl stebėti ir kontroliuoti neteisėtų intelektinės nuosavybės kopijų platinimą esamomis techninėmis priemonėmis neįmanoma [9].

Dėl nurodytų priežasčių per artimiausius kelerius metus intelektinės nuosavybės pažeidimai elektroninėje erdvėje gali tapti labiausiai paplitusia ir ypač žalinga intelektinės nuosavybės pažeidimų forma.

Siekdami apsaugoti nuo skaitmeninės informacijos vagysčių, intelektinės nuosavybės gamintojai ir platinotojai pradėjo naudoti įvairias technines apsaugos priemones ir papildomus techninius apribojimus autorių kūrinių ir gretutinių teisių objektų laikmenoms, jų atgaminimui ir net naudojimui. Gaminant skaitmenines garso bei vaizdo informacijos laikmenas (kompaktines ir DVD plokšteles), dažniausiai naudojamas techninis apribojimas yra draudimas skaitmeninę informaciją atkurti skaitmeniniu formatu. Vartotojui naudojant tokią informacijos laikmeną, informacija (fonograma, audiovizualinis kūrinys ir pan.) atkuriamas tik analogine forma, t. y. garsais ir vaizdais. Tam, kad ši analoginė informacija būtų paversta skaitmenine (t. y. tam, kad būtų pagaminta skaitmeninė kopija), būtina sudėtinga konversijos procedūra, kurios metu nukenčia informacijos tikslumas bei kokybė. Dėl šios priežasties skaitmeninės informacijos „analoginių“ vagysčių palyginus nedaug.

Kitos populiarios techninės priemonės yra informacijos šifravimas, įvairūs programiniai ir aparatiniai kodai. Šifravimas ypač paplitęs televizijos ir radijo veikloje, kabelinėse ir palydovinėse transliacijose. Norėdamas žiūrėti ar klausytis užšifrotų audiovizualinių kūrinių ir fonogramų, transliuojamų televizijos, radijo, ka-

belinėse ar palydovinėse programose, vartotojas turi įsigyti specialų dekoderį, dekodavimo korteles ir pan., tuo pačiu sumokėdamas už šių kūrinių naudojimą. Prie šifravimo techninių priemonių taip pat priklauso ir aukščiau minėta „Macrovision“, taip pat specialios apsaugos sistemos, užkertančios kelią kompaktinių plokštelių ir DVD laikmenų kopijavimui (pvz. CSS kodavimas, žr. žemiau). Visos šios techninės priemonės pakankamai patikimai apsaugo kūrinius ir gretutinių teisių objektus nuo neteisėto atgaminimo ir naudojimo, ypač nuo privataus nekomercinio pažeidimo.

Pradėjus taikyti technines kūrinių ir gretutinių teisių objektų apsaugos priemones, atsirado ir naujų neteisėtos veiklos formų – įrenginių, skirtų pašalinti ar „apeiti“ technines apsaugos priemones, gamyba ir platinimas. Tokia veikla tiesiogiai nepažeidžia autorių ar gretutinių teisių į techninėmis priemonėmis apsaugotą objektą, todėl, siekiant išspręsti šią problemą, techninėms priemonėms buvo numatyta atskira teisinė apsauga. Visose išsivysčiusiose valstybėse draudžiama pašalinti bet kokias autorių ar gretutinių teisių objekto technines apsaugos priemones, taip pat gaminti ar platinti prietaisus ar kitokius įrankius, skirtus minėtoms techninėms priemonėms pašalinti. Pažymėtina, kad tam tikrais atvejais techninių priemonių pašalinimas yra būtinas, kad būtų galima įgyvendinti įstatymuose numatytas išimtis iš autorių ir gretutinių teisių apsaugos (pvz., užtikrinti suderinimą arba atgaminti atsarginę kopiją), todėl techninių priemonių taikymas ir apsauga iki šios sukelia teorinių ir praktinių problemų (žr. DeCSS žemiau) [8, p. 102–117].

Savotiška autorių kūrinių ir gretutinių teisių objektų apsaugos forma yra ir informacijos apie autorių ir gretutinių teisių valdymą pateikimas. Informacija apie autorių ir gretutinių teisių valdymą suprantama kaip informacijos pateikimas apie kūrinį, kūrinio autorių, kitą autorių teisių subjektą arba atlikėją, kūrinio atlikimą, fonogramą, fonogramos gamintoją, kitą gretutinių teisių subjektą, apie kūrinio, atlikimo ar fonogramos naudojimo sąlygas ir tvarką. Tokia informacija paprastai pateikiama kiek galima akivaizdžiau, kad vartotojui būtų aiškus atitinkamo intelektinės nuosavybės objekto teisių turėtojas ir vartotojo teisės į tokį objektą, tokiu būdu vartotojas išpėjamas nepažeisti intelektinės nuosavybės teisių. Šios informacijos pašalinimas ar pakeitimas gali suklaidinti vartotoją bei paskatinti neteisėtas veikas. Informacijos pašalinimas ar pakeitimas taip pat pažeidžia autorių ar gretutinių teisių turėtojo interesus. Dėl šių priežasčių informacijai apie autorių ir gretutinių teisių valdymą taikoma speciali teisinė apsauga.

Įsipareigojimai užtikrinti informacijos apie autorių ir gretutinių teisių valdymą bei techninių priemonių teisinę apsaugą įtraukti į TRIPS¹ sutartį ir WIPO² interneto

¹ TRIPS (*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*) – Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, Tarybos sprendimu 94/800/EB sudaryta Pasaulio prekybos organizacijos sistemoje.

² WIPO (*World Intellectual Property Organization*) – Tarptautinė intelektualinės nuosavybės organizacija – gina autorines teises skaitmeninės audiovizualinės produkcijos amžiuje, rūpinasi rodytojų bei transliuotojų teisėmis.

sutartis, taip pat į Europos Sąjungos norminius aktus, tokiu būdu techninių priemonių ir informacijos apie autorių ir gretutinių teisių valdymą pažeidimai pripažinti atskira pažeidimų forma [10].

Šiuo metu sparčiai daugėja DVD standarto fonogramų ir audiovizualinės informacijos laikmenų, kurios ateityje turėtų išstumti iš rinkos kompaktines plokšteles bei kompaktines kasetes. DVD laikmenose fonogramų ar audiovizualinė informacija užfiksuota skaitmeniniu būdu, taip pat apsaugota nuo atgaminimo specialiais šifravimo algoritmais. DVD laikmenose naudojamas specialus CSS (*Contents Scrambling System*) kodavimo algoritmas, kuris neleidžia įrašo atgaminti skaitmenine forma, tačiau leidžia įrašą atgaminti analogine (prastesnės kokybės) forma [11]. Dar visai neseniai šis standartas buvo laikomas saugiu ir neįveikiamu, tačiau 1999 m. pavasarį internete pasirodė kompiuterių programa DeCSS, atgaminanti skaitmenine forma informaciją, išsaugotą DVD laikmenose. Minėta programa buvo sukurta teisėtiems tikslams – siekiant suderinti DVD standartą su Linux ir kitomis nekomercinėmis kompiuterių operacinėmis sistemomis, tačiau ji taip pat atvėrė kelią DVD laikmenose išsaugotos informacijos pažeidimams. JAV ir kitose šalyse iki šiol vyksta teisminiai procesai dėl DeCSS kompiuterių programos legalumo [12].

Per pastaruosius kelerius metus itin išpopuliarėjo įrašomosios kompaktinės plokštelės ir įrašomosios DVD laikmenos, taip pat labai sumažėjo įrašinės įrangos kainos. Dėl šių technologijų paplitimo ir prieinamumo padaugėjo pažeidimų. Ypač padaugėjo „naminių“ pažeidimų, kuomet fonogramų, kompiuterių programų ar audiovizualinių kūrinių fiksacijos atgaminamos ir platinamos šeimos bei pažįstamų žmonių rate. Be to, internete labai padaugėjo pažeidimų, naudojančių naujausias duomenų perdavimo technologijas. „Naminių“ pažeidimų atsirado daugiau ir dėl asmeninių kompiuterių namuose ir biuruose gausos. Plačiai naudojamos techninės ir programinės įrangos pagalba šiandien kiekvienas asmeninio kompiuterio naudotojas gali atgaminti bet kokią skaitmeninę informaciją ir įrašyti daug kompaktinių plokštelių. JAV pasitaikė atvejų, kai keli kompiuterių naudotojai buvo išsirengę nedideles neteisėtas kompaktinių plokštelių gamyklėles savo namuose ar garaže. Tokia namų sąlygomis pagaminta produkcija buvo sėkmingai platinama viešose turgavietėse. Skandalingai pagarsėjo ir internetinių pažeidimų būstinėmis tapo apsikeltimo skaitmeniniais failais portalai („Napster“, „Kazaa“, „Morpheus“ ir kt.), kurie itin padidino internetinių intelektualinės nuosavybės pažeidimų internete skaičių.

Asmeniniai kompiuteriai taip pat lėmė ir visai naujų pažeidimų formų atsiradimą. Moderniausiomis pažeidimų formomis galima laikyti MP3 formato fonogramų pažeidimą bei DivX arba MPEG4 formato audiovizualinės informacijos pažeidimą. MP3 ir DivX standartai atsirado kaip logiška skaitmeninių informacijos fiksavimo standartų seka. Panaudojus MP3 ar DivX kodavimo algoritmus, skaitmeninė informacija papildomai suspauždiama, todėl gali būti užfiksuota efektyviau – MP3 ar DivX skaitmeninio įrašo apimtis galima sumažinti nuo

trijų iki dešimties kartų, tuo pat metu neprarandant informacijos turinio ir kokybės. MP3 ar DivX algoritmu pagalba į įprastinę kompaktinę plokštelę gali būti įrašyta iki dešimties kartų daugiau informacijos – atitinkamai ilgesnės trukmės fonograma ar audiovizualinis kūrinys. Tiek MP3, tiek ir DivX formatai sukurti teisėtam naudojimui, tačiau „piratai“ netruko pasinaudoti šiais technologijos pasiekimais. MP3 ar DivX formatu įrašytos neteisėtos fonogramos ir audiovizualiniai kūriniai sparčiai platinami kompiuterinės informacijos laikmenomis, taip pat kitomis informacijos perdavimo priemonėmis – vietiniais kompiuteriniais tinklais bei pasauliniame interneto tinkle. Pažymėtina, kad visi šių naujų informacijos saugojimo formatų panaudojimo aspektai iki šiol teisiškai neregamentuoti, pvz., nėra vienodos nuomonės, ar vartotojas, įsigijęs teisėtą kompaktinę plokštelę su fonogramomis, turi teisę kopijuoti plokštelėje įrašytas fonogramas MP3 formatu savo asmeniniam naudojimui. Beje, būtent kompaktinių MP3 grotuvų masinis naudojimas ir jų techniniai pranašumai prieš kitus kompaktinius fonogramų atkūrimo įrenginius lėmė ypač spartų MP3 standarto paplitimą [13].

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS PAŽEIDIMŲ ELEKTRONINĖJE ERDVĖJE REGLAMENTAVIMAS

Intelektinės nuosavybės pažeidimas įtrauktas į daugelio išsivysčiusių valstybių baudžiamuosius kodeksus, taip pat ir Europos Sąjungos bei Jungtinių Tautų Organizacijos rekomendacijas dėl nusikalstamų veikų kvalifikavimo [žr. 10 ir 15]. Intelektinės nuosavybės pažeidimai elektroninėje erdvėje turi būti vertinami taip pat, kaip ir tradiciniai intelektualinės nuosavybės pažeidimai, o dėl jų specifikos ir daromos didelės žalos kai kuriais atvejais traktuotini kaip pavojingesnės veikos [16].

Autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą Lietuvoje šiuo metu nustato 1999 m. gegužės 18 d. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas, kuris taip pat išsamiai reglamentuoja autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus bei gynimą. Lietuvos Respublika taip pat pasirašė ir ratifikavo pagrindines tarptautines konvencijas, reglamentuojančias autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą, bei ES direktyvas intelektualinės nuosavybės klausimais.

Vadovaujantis Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 64 straipsnio nuostatomis, autorių teisių pažeidimu laikytini šie veiksmai:

1) kūrinio ar gretutinių teisių objekto panaudojimas (įskaitant išleidimą, atgaminimą, viešą atlikimą, transliavimą bei retransliavimą ar viešą paskelbimą), importavimas ir platinimas be autoriaus ar gretutinių teisių subjekto licencijos (nesudarius sutarties arba pažeidžiant jos sąlygas);

2) kūrinių ir gretutinių teisių objektų neteisėtų kopijų importavimas, eksportavimas, platinimas, gabenimas ar laikymas komerciniais tikslais;

3) įstatyme ar autorinėse sutartyse nustatyto autorinio atlyginimo nesumokėjimas;

4) bet kokių techninių apsaugos priemonių, kurias autorių teisių ar gretutinių teisių subjektai naudoja šiame įstatyme numatytoms savo teisėms įgyvendinti arba apsaugoti, pašalinimas, taip pat paslaugų tai padaryti siūlymas bei atitinkamų prietaisų, leidžiančių pašalinti tokias technines apsaugos priemones, gaminimas, importavimas, gabenimas, laikymas, turint tikslą platinti, ir platinimas;

5) informacijos apie autorių teisių ar gretutinių teisių valdymą panaikinimas arba pakeitimas be autorių ar gretutinių teisių subjektų leidimo, taip pat kūrinių, atlikimų įrašų, fonogramų ar jų kopijų platinimas, importavimas, transliavimas, viešas paskelbimas ar padarymas viešai prieinamais, be leidimo panaikinus arba pakeitus informaciją apie teisių valdymą; autoriaus ar atlikėjo asmeninių neturtinių teisių pažeidimas;

6) kitų įstatymo nuostatų pažeidimas.

Šios nuostatos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme įtvirtintos vadovaujantis ES direktyvomis, TRIPS ir WIPO interneto sutarčių nuostatomis. Deja, WIPO interneto sutarčių nuostatos įstatyme įgyvendintos neišsamiai, neįsigilinus į jų prasmę ir paskirtį, kadangi įstatyme nustatyta techninių apsaugos priemonių teisinė apsauga yra besąlygiška ir nenumato jokių išimčių, kurias leidžia WIPO autorių teisių sutarties 5 straipsnio nuostatos [13, p. 256–258]. Dėl šių įstatymo trūkumų faktiškai neįgyvendinamos kompiuterių programos naudotojo teisės adaptuoti kompiuterių programą, pasidaryti atsarginių kopijų ir kt., o kolizija gali kelti praktinių intelektinės nuosavybės gynimo problemų.

Atkreiptinas dėmesys, kad įstatyme pateiktas pažeidimų sąrašas nėra baigtinis, todėl bet koks įstatymo pažeidimas ar intelektinės nuosavybės licencinės sutarties pažeidimas yra laikytinas autorių teisių pažeidimu. Pažymėtina, kad įstatyme nustatyti kai kurių autorių teisių pažeidimų požymiai, pvz., kompiuterių programų neteisėtų kopijų importavimas, eksportavimas, platinimas, gabenimas ar laikymas laikomas pažeidimu tuo atveju, jei šie veiksmai atliekami *komerciniais tikslais*. Deja, įstatymas nepaaiškina *komercinių tikslų* sąvokos ir apskritai neaišku, kodėl pasirinkta ši Lietuvos teisės sistema svetima sąvoka, vietoje kituose įstatymuose vartojamų *tapačių požymių* (pvz., savanaudiškų tikslų, pasipelnymo tikslų, versliškumo ir pan.). Deja, įstatymo komentaras šios sąvokos taip pat nepateikia. Labai plačiai komerciniai tikslai paaiškinti Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų 214¹⁰ straipsnio nuostatų komentare [17]. Pagal šią sąvoką komerciniai tikslai yra ir tada, kai kompiuterių programa ar kitas autorinis kūrinys naudojamas kitai veiklai, susijusiai su komercija, nors pats kompiuterių programos ar kito kūrinio naudojimas nėra komercinis. Pastaruoju atveju labai svarbus darbdavio atsakomybės už darbuotojų veiksmus klausimas, kai darbuotojai be darbdavio žinios į darbdaviui priklausančius kompiuterius, naudojamus darbdavio versle, įdiegia neteisėtą programinę įrangą. Nors, kaip minėta, pagal bendrąjį civilinės deliktinės atsakomybės principą, įtvirtintą Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.264 straipsnio 1 dalyje, darbdavys (samdantis darbuotojus asmuo) atsako už savo darbuotojų, einančių

tarnybines pareigas, veiksmus, tačiau minėti veiksmai, kai darbuotojas į darbdaviui priklausančius kompiuterius įdiegia su tarnybinių pareigų atlikimu nesusijusią neteisėtą programinę įrangą, neturėtų užtraukti darbdavio atsakomybės.

Pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 65 straipsnio nuostatas autorių teisių subjektai, gindami savo pažeistas teises, turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kuris gali priimti sprendimą dėl:

- teisių pripažinimo;
- įpareigojimo nutraukti neteisėtus veiksmus;
- pažeistų asmeninių neturtinių teisių atkūrimo (įpareigojimo padaryti atitinkamus ištaisymus, apie pažeidimą paskelbti spaudoje ar kitokiu būdu);
- neišmokėto autorinio atlyginimo išieškojimo;
- nuostolių ar žalos (materialinės ir/ar moralinės) atlyginimo, įskaitant negautas pajamas ir kitas turėtas išlaidas;
- kompensacijos išmokėjimo;
- neteisėtų kūrinių, kompiuterių programų, audiovizualinių kūrinių (filmų) įrašų ir fonogramų kopijų bei jų gamybos priemonių ar įrangos, taip pat kitų šiame įstatyme numatytų teisių pažeidimui panaudotų priemonių ir įrangos konfiskavimo ar sunaikinimo;
- įstatymų nustatytų kitų priemonių pažeistoms teisėms ginti.

Civilines bylas dėl autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo pirma instancija nagrinėja apygardų teismai.

1999 m. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas taip pat įtvirtino principines nuostatas dėl teisinės atsakomybės už neteisėtą autorinių kūrinių ir gretutinių teisių objektų atgaminimą, platinimą ir kitus veiksmus. Įstatymo 70 straipsnio nuostatos numato galimybę pažeidėjams „piratams“ taikyti administracinę ir baudžiamąją atsakomybę už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, kurią išsamiai reglamentuoja Lietuvos Respublikos baudžiamojo ir administracinio kodekso normos.

Pažeidėjui pritaikius administracinę ar baudžiamąją atsakomybę, jam taip pat galima pateikti civilinį ieškinį dėl pažeidimu padarytų nuostolių ir žalos atlyginimo ir/ar kompensacijos. Skirtingai nuo administracinės ar baudžiamosios atsakomybės, civilinė atsakomybė gali būti pritaikyta ne tik konkrečiam fiziniam asmeniui, bet ir įmonėms, įstaigoms, organizacijoms bei kitiems ūkio subjektams. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.264 straipsnio 1 dalies nuostatas samdantis darbuotojus asmuo atsako už savo darbuotojų veiksmus jiems einant savo darbinę pareigą. Atsižvelgiant į šią nuostatą, daugeliu atvejų, kai autorių teisės į kompiuterių programas pažeidžiamos įmonėje ar įstaigoje ir su jos administracijos žinia, civilinė atsakomybė atsiranda būtent joms, o ne įmonės ar įstaigos vadovams arba darbuotojams. Dažnai civilinė atsakomybė gali būti net didesnė už administracinę ar baudžiamąją, kadangi priteisiamos nuostolių atlyginimo ar kompensacijų sumos yra daug didesnės nei baudos, paskirtos administracinėse ar baudžiamosiose bylose.

Kompiuterių programų autorių teisių pažeidėjų civilinę atsakomybę reglamentuoja Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 67 ir 68 straipsnių nuostatos, kurios įtvirtina kompiuterių programų autoriaus ar teisių turėtojo teisę reikalauti nuostolių, materialinės ir moralinės žalos atlyginimo. Nuostoliais laikytinos visos autorių ar gretutinių teisių turėtojo patirtos išlaidos, taip pat negautos pajamos dėl pažeidėjo vykdytos veiklos. Praktiškai visus nuostolius, ypač negautas pajamas, pagrįsti ir įrodyti labai sudėtinga, todėl įstatyme numatyta savotiška lengvata – autorių teisių ar gretutinių teisių subjekto teisė vietoje nuostolių atlyginimo reikalauti iš pažeidėjo kompensacijos. Kompensacijos dydis apskaičiuojamas atsižvelgiant į pažeidimo objektyviąją pusę ir gali būti nuo 10 iki 1000 minimalių gyvenimo lygių (toliau – MGL) vertės.

2002 m. kovo 5 d. Lietuvos Respublikos kino įstatymas Nr. IX-752 papildomai reglamentuoja audiovizualinės produkcijos, visų pirma, – kino ir video filmų, platinimą ir viešą rodymą Lietuvoje. Pagal šio įstatymo 10 straipsnio nuostatas juridiniai asmenys, kurie verčiasi filmų platinimu ir viešu rodymu, turi užregistruoti filmus filmų registre, kuriame privalu nurodyti ir filmo autorių turtinių teisių savininką bei licencinės sutarties sąlygas. Įstatyme išakmiai pabrėžiama, kad filmai Lietuvoje gali būti platinami ir viešai rodomi tik įstatymų nustatyta tvarka, įgijus teises pagal autorines, licencines ar kitas su autorių teisių turėtojais sudarytas sutartis, kuriose suteikiamos ar perduodamos šios teisės. Įstatymas taip pat nustato, kad subjektams, pažeidusiems nustatytą filmų platinimo tvarką bei rodymo sąlygas, gali būti taikoma teisinė atsakomybė.

Pagal galiojančią Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių įstatymo redakciją autorinių ir gretutinių teisių subjektai, gindami savo pažeistas teises, turi teisę įstatymų nustatyta tvarka reikalauti neišmokėto autorinio atlyginimo, nuostolių ir žalos (materialinės ir (ar) moralinės) atlyginimo, įskaitant negautas pajamas ir kitas turėtas išlaidas, kompensacijos išmokėjimo ir t. t. (77 str.). Be to, autorinių ir gretutinių teisių pažeidimas, jei jis padarytas komerciniais tikslais, taip pat neteisėtų kopijų laikymas tokiais tikslais užtraukia administracinę atsakomybę (Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214¹⁰ str.) arba baudžiamąją atsakomybę (Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso XXX skirsnis, 191–194 str.). Baudžiamajame kodekse (toliau – ir BK) numatyta atsakomybė už autorystės pasisavinimą (191 str.); mokslo literatūros, meno ar kitokio kūrinio neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą (192 str.); informacijos apie autorių teisių ar gretutinių teisių valdymą sunaikinimą arba pakeitimą (193 str.); neteisėtą autorių ar gretutinių teisių techninių apsaugos priemonių pašalinimą (194 str.).

Intelektinės nuosavybės pažeidimų elektroninėje erdvėje požiūriu svarbiausia nagrinėti BK 192 straipsnyje numatytą normą. Objektyviai baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą literatūros, mokslo, meno ar kitokio kūrinio ar jo dalies atgaminimą arba importavimą, platinimą, gabenimą ar neteisėtų jos kopijų laikymą komercijos tikslais atsiranda, jei bendra vertė pagal teisėtų kopi-

jų mažmenines kainas viršija 100 MGL sumą. Subjektyviai veika turi būti padaroma tiesiogine tyčia kaltininkui suvokiant nusikalstamos veikos pobūdį ir norint taip veikti [18, p. 98]. Vadinasi, skiriamoji riba, kai taikoma baudžiamoji, o ne administracinė atsakomybė pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214¹⁰ straipsnį, yra neteisėtų kompiuterių programų kopijų bendra vertė, kuri turi būti bent 100 MGL³.

Pažymėtina, kad panašaus turinio norma Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse jau buvo taikyta nuo 2000 m. gegužės 10 d., kuomet BK buvo papildytas 142–143 straipsniais [16], tačiau buvo ir vienas skirtumas – ankstesnis BK kriminaliniais laikė ir gretutinių teisių pažeidimus, o esamame BK 192 str. iš esmės tiesiogiai įvardyti tik autorių teisių pažeidimai. Ši galiojančios baudžiamojo kodekso normos spraga užpildyta 2004 m. balandžio 20 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinės sesijos nutartimi baudžiamajoje byloje Nr. 2K-218/2004, kurioje konstatuota, kad išplėtus teisės šaltinių sąrašą ir sistemiskai įsigilinus į visas šiai bylai reikšmingas teisės normas, atsiskleidžia įstatymų leidėjo siekis garantuoti, kad būtų tinkamai apgintos visos autorių ir gretutinių teisių subjektų teisės. Todėl manyti, kad, pereinant nuo senojo prie naujojo baudžiamojo įstatymo, iš BK 192 straipsnio yra sąmoningai eliminuota apsauga tam tikrų vertybių, kurios senajame BK, taip pat kituose galiojančio BK straipsniuose ar kituose teisės aktuose buvo ir tebėra saugomos ir ginamos vienodai, nėra pagrindo.

Už galiojančio BK 192 straipsnyje numatytas veikas taikomos sankcijos yra viešieji darbai arba bausmė, arba laisvės apribojimas, arba areštas, arba laisvės atėmimas iki dvejų metų. Be to, už BK 192 straipsnyje numatytas veikas gali atsakyti ir juridinis asmuo. Palyginus su ankstesnio Baudžiamojo kodekso 142¹ straipsniu, kriminalinė sankcija šiek tiek sušvelninta⁴, kadangi numatyta daugiau laisvės atėmimui alternatyvių bausmių, nors laisvės atėmimo bausmės mažiausios ir didžiausios ribos nepakito. Šis bausmių sušvelninimas nėra specialiai skirtas reglamentuoti nusikaltimus prieš intelektinę nuosavybę, o laikytinas viso naujojo BK skiriamuoju bruožu, nustatytas siekiant demokratizuoti ir humanizuoti baudžiamąją politiką. Be to, naujajame BK numatomas įstatyminis pagrindas padariusiam nusikaltimą veiką kaltininkui ir nukentėjusiam susitaikyti, o susitaikius kaltininkas atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės (BK 38 str.).

Galiojančiame Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau – BPK) nusikalstamų veikų dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo tyrimas nepriširtas privataus kaltinimo byloms (BKP 407 str.). Be to, kitaip nei iki tol galiojusiuose baudžiamuosiuose procesiniuose įstatymuose, nusikalstamas veikas, kuriomis kėsinama į intelektinę nuosavybę, priskirta nagrinėti apylinkės, o ne apygardos teismams (BPK 224, 225 str.).

³ Šiuo metu vienas MGL yra lygus 125 litų per mėnesį vienam gyventojui.

⁴ 142¹ str. sankcija buvo – laisvės atėmimas iki dvejų metų arba bausmė, taip pat numatyta privaloma turto konfiskavimo bausmė.

Apibendrinant konstatuotina, kad galiojantys administraciniai ir baudžiamieji įstatymai specialiai nereglamentuoja ir nepriskiria kriminaliniams intelektinės nuosavybės pažeidimų elektroninėje erdvėje, o specifinių intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų, būdingų tik elektroninei erdvei (pvz., nuorodos į neteisėtai platinamas intelektinės nuosavybės kopijas interneto svetainėse, taip pat veiksmai P2P tinkluose bei pačių šių tinklų operatorių veiksmai su neteisėtu intelektinės nuosavybės turiniu), apskritai nenumato ir nereglamentuoja.

Autorių nuomone, tai atvejais, kai veika padaro didelę žalą, intelektinės nuosavybės pažeidimas elektroninėje erdvėje galėtų būti laikomas sunkesniu pažeidimu už įprastinį intelektinės nuosavybės teisių pažeidimą. Manytume, kad šis požymis leistų lanksčiai taikyti baudžiamuosius įstatymus ir užkirsti kelią intelektinės nuosavybės vagystėms internete. Be to, būtina kiek įmanoma greičiau nustatyti aiškia atsakomybę už specifinius tik elektroninėje erdvėje įmanomus intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus – nuorodų interneto svetainėse teikimą į neteisėtai platinamas intelektinės nuosavybės kopijas, kai nuorodas teikiantis asmuo tai daro žinodamas ar turėdamas žinoti, kad kopijos yra neteisėtos, taip pat operacijas su neteisėtu intelektinės nuosavybės turiniu P2P tinkluose. Šias veikas reikėtų įtraukti į Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214¹⁰ str. arba atskirą naują Baudžiamojo kodekso straipsnį, kadangi jos yra panašios į tradicinius intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus ir turi būti taip pat vertinamos.

IŠVADOS

1. Pastaruoju metu užsienio valstybėse ir Lietuvoje atsirado ir sparčiai plinta nauja intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo forma – intelektinės nuosavybės pažeidimai elektroninėje erdvėje.

2. Pagal atliktą mokslo darbų ir teisės aktų analizę intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais elektroninėje erdvėje laikytini tradiciniai intelektinės nuosavybės pažeidimai, kai jie padaromi viešuose kompiuterių tinkluose, intelektinės nuosavybės apsaugai naudojamų techninių apsaugos priemonių pažeidimai, taip pat specifiniai interneto paslaugų tiekėjų padaromi intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai. Šie pažeidimai turi specifinių bruožų, jų nustatymui, tyrimui ir užkardymui reikalingos naujos formos ir priemonės.

3. Intelektinės nuosavybės pažeidimai elektroninėje erdvėje gali kelti daug didesnį pavojų visuomenei, kadangi jie yra tarptautiniai, ypač lengvai padaromi (itin maži ekonominiai pažeidimo kaštai, be to, beveik nėra pridėtinų kaštų pažeidimą kartojant), o mastas dažniausiai yra daug didesnis už tradicinių pažeidimų mastą.

4. Galiojantys Lietuvos Respublikos teisės aktai iš esmės nereglamentuoja intelektinės nuosavybės pažeidimų elektroninėje erdvėje kaip specifinės veikų grupės – jie nėra įvardyti kaip pavojingesnės veikos, o už kai kuriuos intelektinės nuosavybės pažeidimus elektroninėje erdvėje apskritai nenumatyta teisinė atsakomybė, todėl būtina tobulinti tiek intelektinės nuosavybės pažeidimų

reglamentavimą, tiek ir jų tyrimą, kaip siūloma šiame straipsnyje.

LITERATŪRA

1. **Digital Dilemma: Intellectual Property in the Information Age.** – Washington, DC: National Academy Press, 2000.
2. **Sherman B., Bentley L.** Intellectual property law. – Oxford, UK: Oxford University Press, 1999.
3. **Goldstein P.** International Protection of Intellectual Property. – New York: Foundation Press, Incorporated, 2001.
4. **Kiškis M.** Legal Protection of Digital Property: Copyright Aspects // Jurisprudencija, 2001. T. 20(12).
5. **Kiškis M.** Tarptautinio intelektinės nuosavybės pažeidimo prevencija. – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2000.
6. **Govaere I.** The use and abuse of intellectual property rights in E.C. law. – London: Sweet&Maxwell, 1996.
7. **Lessig L.** Code and Other Laws of the Cyberspace. – New York: Basic Books, 1999.
8. **Fisher W. W.** Promises to Keep: Technology, Law, and the Future of Entertainment. – Stanford, CA: Stanford University Press, 2004.
9. **Lessig L.** Free Culture: How Big Media Uses Technology and the Law to Lock Down Creativity. – Penguin Press, 2004.
10. **Gasser U., Girsberger M.** Transposing the Copyright Directive: Legal Protection of Technological Measures in the EU Member States. Berkman Publication Series No. 2004-10, November, 2004. // <http://cyber.law.harvard.edu/media/files/eucd.pdf>. Žiūrėta: 2006-01-10.
11. <http://www.ifs.univie.ac.at/~pr2gq1/rev4344.html> // Žiūrėta: 2006-01-10.
12. **Kiškis M.** Legal Protection of Digital Property: Copyright Aspects // Jurisprudencija. 2001. T. 20(12).
13. **Merges R. P., Menell P. S., Lemley M. A.** (2003). Intellectual Property in the New Technological Age (3rd. ed.). – Aspen, 2003.
14. **Lau E. K. W.** (2003). An empirical study of software piracy. Business Ethics: A European Review. No. 12(3).
15. **Babachinaitė G., Gutauskas A., Jurgelaitienė G., Kiškis M., Starkus S.** Nusikalstamumo ir kitų nepageidautinų socialinių procesų prevencijos problemos Europos valstybėse (Prevention of Crime and Other Negative Social Phenomena in European Countries). – Vilnius, Law University of Lithuania, 2003.
16. **Kiškis M., Šulija G.** Baudžiamoji atsakomybė už intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus Europos valstybėse // Teisė. 2003. Nr. 49.
17. **Vileita A.** Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras, Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214(10) straipsnio komentaras. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2000.
18. **Baudžiamoji teisė.** Specialioji dalis. Antrasis papildytas leidimas. 1 knyga. Abramavičius A., Bieliūnas E. [ir kiti]. – Vilnius: Eugrimas, 2001.
19. **Czarnota B., Hart R.** Legal Protection of Computer Programs in Europe. – London: Butterworths, 1991.
20. **Vileita A.** Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras, Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214(10) straipsnio komentaras. – Vilnius Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2000.

PECULIARITIES OF INTELLECTUAL PROPERTY INFRINGEMENT IN CYBERSPACE

Dr. Mindaugas Kiškis, Prof. Rimantas Petrauskas
Mykolas Romeris University

S u m m a r y

The article provides the notion of intellectual property infringement in cyberspace, analyses principal forms and peculiarities thereof. The authors emphasize differences between traditional infringement of intellectual property rights as well as infringement of intellectual property in cyberspace, as well as specific acts which infringe intellectual property rights and can only be done online.

Intellectual property in cyberspace is more vulnerable, when compared to traditional media for intellectual assets, since cyberspace allows minimal economic cost of infringement, no marginal cost for additional or repetitive infringement. Moreover the negative socio-economic consequences of the intellectual property infringement in cyberspace is also far greater than of the traditional intellectual property infringement, due to the fact that all infringing content provided online is immediately global (in case the infringement is committed and unlawful content is uploaded into the cyberspace in Lithuania, such an unlawful content can be immediately accessed, downloaded and taken advantage of by any user of the cyber-

space, regardless of the geographical location). Intellectual property infringements in cyberspace are also instantaneous – unlawful content placed in cyberspace instantly becomes accessible to anyone interested. Based on the above the socio-economic loss of intellectual property infringement in cyberspace inflicted upon the right-holders and society is potentially very high, and therefore needs to be specifically addressed by the legislature.

The goal of the article – to identify features of the intellectual property infringement in cyberspace, to analyse principal features, which shall be taken into account for the purpose of cyberspace legislation, to review and evaluate current legislation and fitness thereof for dealing with intellectual property infringement, as well as suggest necessary directives for the improvement thereof. The authors place specific emphasis on Lithuanian legislation and case law pertaining to the intellectual property infringements in cyberspace.

The article concludes by establishing a justification for the need to introduce specific legislation or amendments to existing regulations, in order to address increased perils of the intellectual property infringement in cyberspace, as well as to address acts, which are left out by the current regulations aimed at traditional forms of intellectual property infringement.

Keywords: intellectual property in cyberspace, infringement of intellectual property in cyberspace.